

משחקי המו"מ של איראן בסוגיית הורמוז הם רק קדימון לנושא הגרעין

written by מאיר בן שבת | 26.07.2026

"התשובה הטובה ביותר לכל הבעיות שאיראן יצרה היא שינוי משטר, כאשר זה יקרה יהיה מזרח תיכון חדש", הדברים הללו שאמר הסנטור המנוח לינדזי גראהם, במהלך מבצע "שאגת הארי", ראוי שיישמעו בטקס הלווייתו, גם אם כרגע נראה שהממשל האמריקני פועל בכיוונים אחרים, לפתרון המשבר עם איראן.

ראש הממשלה בנימין נתניהו ימריא לווינגטון על רקע ההזדמנות הנוספת שהנשיא טראמפ נותן למסלול המדיני. גם הפעם, את הצעת התיווך מקדמת פקיסטן בדחיפה וגיבוי של סין, במטרה להחיות את הסכם הביניים ולחדש את השיחות הישירות בין ארצות הברית לאיראן. התקיפות האמריקניות אמנם הושהו, אך המצור הימי נמשך וכך גם נזקיו הכלכליים לאיראן.

מטרת העל האמריקנית המוצהרת היא עדיין להגיע להסכם המדיני כולל, ולא לחולל שינוי יסודי במצב, אך ההתנהלות האיראנית מסייעת להתפכחותה.

"איראן מתחננת כל יום לעסקה ואז היא מתהפכת", אמר בסוף השבוע מזכיר המדינה האמריקני מרקו רוביו כשתיאר את תעלולי המו"מ של טהרן. גם אם לא יודו בכך, בבית הלבן כבר מבינים שהדפוס הזה לא צפוי להשתנות. את המודל התנ"כי שלו הם יוכלו למצוא בסיפור של פרעה ועשר מכות מצרים.

בשלב זה, סלע המחלוקת העיקרי הוא עדיין מצר הורמוז. הנשיא טראמפ לא יכול להרשות לעצמו לוותר על חופש השיט, ומצד שני האיראנים לא יכולים להתפשר על מנוף הלחץ הזה. אם תופקע מהם השליטה עליו, הם יהיו נתונים לחלוטין לחסדיו של טראמפ, במיוחד בסוגיות הכלכליות הקריטיות לשרידות השלטון. לכן, הם שבים ומדגישים "מצר הורמוז שייך לאיראן ולעולם לא יחזור למה שהיה לפני המלחמה".

התרגילים שהאיראנים נוקטים בסוגיית הורמוז, הם הקדימון למה שצפוי בסוגיות הגרעין המורכבות. המוטיבציה של ההנהגה בטהראן להשיג נשק גרעיני גאתה בעקבות המלחמה והסיכויים שהיא תאפשר לטראמפ את הניצחון שהוא מבקש להשיג בסוגיה זו, קלושים.

על הרקע הזה מבינים בבית הלבן יותר מתמיד את אמירותיו של לינדזי גראהם על הפתרון האמיתי, אלא שהחששות ביחס לסיכויי השגתו ולמחיריו, מנתבים את המאמצים אל המסלול חסר התוחלת של המשא ומתן.

משימתו הראשונה של ראש הממשלה נתניהו תהיה לשכנע את הנשיא טראמפ וצוותו בהערכת-

המצב ובחוסר התוחלת של נתיב המו"מ. עמדותיו של סגן הנשיא האמריקני, יציבו בפניו אתגר לא פשוט. אם יצליח בכך, המשכו של הדיון יעסוק בחלופות האסטרטגיות להמשך המערכה.

יש להניח כי ישראל, בשאיפתה לגרום להחלפת המשטר, מעדיפה את חלופת הלחץ הצבאי והכלכלי הממושך על פני התלקחות מוגבלת בזמן. בעוד שלחץ מתמשך יעמיק את המשבר הכלכלי באיראן ויעודד תסיסה פנימית, התלקחות זמנית גם אם תשמיד יכולות נוספות של האיראנים, תחזיר לבסוף את היחסים למסלול המו"מ ותספק תנאים להתאוששותו של המשטר.

ואולם, לא בטוח שהנשיא טראמפ יהיה נכון לשאת במחירה הכלכליים של חלופה זו, שגם לא מבטיחה מענה מובהק לבעיית הגרעין. במצב כזה, החשש הוא שטראמפ יהיה עלול להתפתות ל"הסכם רע" ² כזה שיספק פתרונות למראית-עין או לטווח הקצר. כשהבחירה היא בין הסכם כזה או התלקחות, נדמה כי עמדתה של ישראל היא ברורה.

הגרעין הסעודי

נתניהו, יש להניח, יברך שוב על הודעתו של הנשיא טראמפ לפיה הסכם הגרעין שנחתם בין ארצות הברית לסעודיה לא יכלול העשרה ויהיה "כפוף" לחלוטין להצטרפותה של ערב הסעודית להסכמי אברהם המכובדים והמוצלחים". הודעה זו יכולה להרגיע חלק מהחששות שעלו בעקבות הפרסומים המוקדמים על ההסכם בין המדינות, אך היא גם מעלה כמה תהיות.

ראשית, לא ברור כיצד היא מתיישבת עם הסעיף בהסכם שמשאיר את אופציית ההעשרה בסעודיה כפופה לבחינה משותפת של שתי המדינות. בהנחה שבוושינגטון יידעו להתמודד עם זאת, התהייה הגדולה יותר היא מה התמריצים שיש לבית המלוכה בריאד להצטרף ל"הסכמי אברהם". במיוחד לנוכח ההתנגדות הרחבה שקיימת בדעת הקהל הסעודית למהלך כזה.

נורמליזציה עם סעודיה היא אמנם יעד חשוב של ישראל, אך אין לשלם עבורו מחירים מדיניים או ביטחוניים. ישראל הוכיחה את יכולותיה בכל התחומים. הקשר עימה צריך להיות אינטרס מובהק של כל מדינה שמחפשת שותפה חזקה, בעלת עוצמה ביטחונית, טכנולוגית וכלכלית.

לא להתפתות בסוריה

לא צריך להתפעל מהצהרותיו של ג'ולאני על רצונו להשיג הסכם ביטחוני שיסלול את הדרך להסכם מדיני עם ישראל. אפשר לחשוד בו שהוא פרוקסי של ארדואן או ג'יהאדיסט בחליפה, לא יהיה זה חשד בכשרים. פתגם ערבי חכם מזהיר ³ "אל-כלאם מא עליהוש ג'מרכ" ⁴ מילים שנשפכות לחלל האוויר אינן כרוכות בתשלום מכס. יש למדוד אותו לפי מעשיו לאורך שנים ולא על פי דיבוריו בתקופת שלטונו הקצרה.

פורסם בישראל היום, בתאריך 27 ביולי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.